

6. Обшук як спосіб збирання доказів / О. В. Швидкова // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2014. – № 2(10) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14sovszd.pdf>.

7. Узагальнення судової практики щодо розгляду слідчим суддею клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи (витяг) [Електронний ресурс]: URL: http://sc.gov.ua/uploads/tiny_mce/files/%D0%9E%D0.doc.

Мисько І.

студент магістратури

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри

кримінального права та процесу ТНЕУ

Олійничук Р.П.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ В КОНТЕКСТІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Відповідно до статті 1 Закону України «Про державну таємницю»: державна таємниця – вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані у порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою [1]. Залежно від важливості цих відомостей, їм присвоюється гриф секретності («особливої важливості», «цілком таємно», «таємно»).

Інформація, яка відповідно до законодавства є державною таємницею, поділяється на декілька категорій. У відповідності із цими категоріями формується Звід відомостей, що становлять державну таємницю. Відповідно до Закону України «Про державну таємницю» Звід відомостей, що становлять державну таємницю (далі – ЗВДТ), є єдиною формою реєстрації цих відомостей в Україні [1]. З моменту опублікування ЗВДТ держава забезпечує захист і правову охорону відомостей, які зареєстровані в ньому [2]. ЗВДТ формується Службою безпеки України на підставі рішень державних експертів з питань таємниць, а у випадках, передбачених статтею 12 Закону України «Про державну таємницю», - на виконання рішень суду [1]. Державний експерт з питань таємниць – посадова особа, уповноважена здійснювати відповідно до вимог цього Закону віднесення інформації до державної таємниці у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, зміни ступеня секретності цієї інформації та її розсекречування [1].

Відповідно до статті 328 Кримінального кодексу України, розголошення відомостей, що становлять державну таємницю, особою, якій ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, за відсутності ознак державної зради або шпигунства – карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого. Те саме діяння, якщо воно спричинило тяжкі наслідки, - карається позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років [3]. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, за відсутності ознак державної зради передбачене частиною 1 статті 422 Кримінального кодексу України та карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років. Відповідно до частини 2 статті 422 Кримінального кодексу України, втрата документів або матеріалів, що містять відомості військового характеру, які становлять державну таємницю, предметів, відомості про які становлять державну таємницю, особою, якій вони були довірені, якщо втрата стала результатом порушення встановлених правил поводження із зазначеними

документами, матеріалами або предметами, - карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років. Діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років [3].

Тяжкими наслідками розголошення відомостей що становлять державну таємницю може бути необхідність зміни стратегічних, оперативних та інших планів, системи охорони об'єктів критичної інфраструктури, отримання сторонніми особами, організаціями, іноземними державами інформації про осіб які співпрацюють з правоохоронними органами на конфіденційних засадах і здійснюють оперативно-розшукову, розвідувальну чи контррозвідувальну діяльність, що призвело до посягання на їхнє життя і здоров'я, членів їх сім'ї, близьких родичів тощо.

У разі розголошення державної таємниці суспільна небезпека полягає у створенні можливості потрапляння відомостей, що становлять державну таємницю, у розпорядження іноземної розвідки чи інших організацій і осіб, які можуть використати їх на шкоду державі, суспільству чи окремим громадянам [4, с. 63]. У Кримінальному кодексі України не встановлено будь-яких способів і понять розголошення державної таємниці, тому з об'єктивної сторони розголошення державної таємниці може виражатися як у дії (передача таємних відомостей в усній або письмовій формі, за допомогою технічних засобів, безпосереднє ознайомлення зі змістом секретних документів, зразками, кресленнями тощо) так і в бездіяльності (недотримання порядку роботи та зберігання таємних документів зразків, креслень), які призводять до того, що відомості стають надбанням сторонніх осіб. Сторонніми є особи яким дані відомості не можуть бути відомими.

Суб'єкт розголошення державної таємниці – спеціальний суб'єкт – службова особа, яка володіє відомостями, що становлять державну таємницю. У разі коли таємні відомості стали відомі сторонній особі випадково, вона не може бути притягнута до кримінальної відповідальності.

Суб'єктивна сторона розголошення державної таємниці може характеризуватися як у формі умислу (прямий і непрямий), так і необережності (злочинна самовпевненість і злочинна недбалість).

Розголошення державної таємниці, передбачене Кримінальним кодексом України, потрібно вважати закінченим із моменту, коли відомості, що становлять державну таємницю, були сприйняті сторонньою особою в обсязі, який свідчить про перехід цієї інформації у власність такої особи [3]. Посадова особа, яка володіє відомостями, що становлять державну таємницю не притягується до кримінальної відповідальності у випадку дотримання нею вимог роботи з цими відомостями.

Отже, розголошення державної таємниці включає у себе три елементи, які підлягають встановленню:

- 1) недотримання передбачених законодавством вимог захисту державної таємниці;
- 2) отримання сторонньою особою відомостей, які не повинні бути їй відомими;
- 3) причинно-наслідковий зв'язок між недотриманням правил роботи з таємними відомостями та наявності їх у розпорядженні сторонньої особи.

Список використаних джерел

1. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
2. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : наказ Служби безпеки України від 12.08.2005 №440. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-05>.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
4. Архипов О. Є, Бородавко І. Т., Ворожко В. П.. Оцінювання ефективності системи охорони державної таємниці: монографія. Наук. вид. відділ НА СБ України, 2007. 63 с.